

Slavenhandel in de Atlantische wereld

Handleiding docent

1. Introductie

In de website 'Slavenhandel in de Atlantische wereld' kunnen leerlingen zelf ontdekken wat slavenhandel en slavernij precies betekende op alle drie betrokken continenten en welke erfenis dit verschijnsel heeft nagelaten.

2. Soorten opdrachten en objecten

Na de openingsanimatie kunnen leerlingen zelf kiezen welke ingangen zij willen volgen. Er zijn negen ingangsoBJECTEN (of thema's) met een verschillende lengte en opdrachten van een verschillend niveau. De lengte en het niveau zijn als volgt aangegeven.

<p><u>Lengte van thema's:</u> geel: tot 500 woorden groen: 500-1500 woorden rood: 1500-2500 woorden</p>	<p><u>Moeilijkheidsgraad van opdrachten:</u> niveau A: goed te doen niveau B: uitdagender niveau C: hier moet je voor gaan zitten</p>
	<p>Anansi</p> <p>Opdracht: niveau A</p> <p>Opdracht: leerlingen ontdekken wie Anansi is.</p>
	<p>Aan de Afrikaanse kust</p> <p>Keuze uit:</p> <p>Opdracht 1: niveau B (<i>De koninklijke stad Benin</i>) Leerlingen onderzoeken bronnen die duidelijk maken hoe Nederlanders vroeger dachten over het koninkrijk Benin en haar bewoners.</p> <p>Opdracht 2: niveau C (<i>Een mysterieus beeldje</i>) Leerlingen gaan stapsgewijs terug in de tijd om de geschiedenis van een bijzonder beeldje te achterhalen.</p> <p>Opdracht 3: niveau B (<i>De koning van Whida en de Grote Slang</i>) Leerlingen onderzoeken een 18e-eeuwse prent om erachter te komen wat het koninkrijk Whida en de Europese slavenhandel met elkaar te maken hadden.</p>
	<p>Fort Elmina</p> <p>Opdracht: niveau B</p> <p>Leerlingen onderzoeken wat fort Elmina betekent voor de geschiedenis van de slavernij en voor mensen vandaag.</p>

	<p>Slavenschip de Goude Put</p> <p>Keuze uit: Opdracht 1: niveau A (<i>Aan dek</i>) Leerlingen bedenken wat historische personages zouden denken of zeggen.</p> <p>Opdracht 2: niveau B (<i>Slavenmarkt St. Eustatius</i>) Leerlingen onderzoeken de verkooplijst op St. Eustatius na de eerste reis van de Goude Put. Wie waren de kopers? Wat weten over de slaven? Waar gingen de slaven naar toe?</p> <p>Opdracht 3: niveau C (<i>Ooggetuigen</i>) Leerlingen onderzoeken twee verhalen van een slavenreis, één vanuit het perspectief van een slaaf en één vanuit het perspectief van een VOC-kapitein.</p>
	<p>VOC station Kaap de Goede Hoop</p> <p>Opdracht: niveau A Leerlingen geven een oordeel over een stelling die ingaat op slavernij door de VOC.</p>
	<p>Op een plantage</p> <p>Opdracht: niveau B Leerlingen onderzoeken een afbeelding van een plantage, gemaakt in opdracht van een plantagehouder.</p>
	<p>Marrons in de bossen</p> <p>Opdracht: niveau B Leerlingen onderzoeken wie marrons zijn, waar zij wonen en wat het vredesverdrag van 1760 voor hen betekent.</p>
	<p>Forum</p> <p>Opdracht: niveau B Leerlingen bestuderen een '19e-eeuws' digitaal forum. Zij denken na over de oorzaken en gevolgen van de afschaffing van de slavernij en schrijven zelf een post voor het forum.</p>
	<p>Monumenten en herdenken</p> <p>Opdracht: niveau A Leerlingen beoordelen vijf monumenten en kiezen welk monument het meest met hen zelf te maken heeft.</p>

Leerlingen lezen en bekijken de inhoud en zoeken de popups in het beeldmateriaal. Een thema heeft meestal één opdracht, die bestaat uit enkele vragen. Via de knop **Open de vragen** kom je erbij. Soms is er bij een thema keuze uit opdrachten, met een verschillende moeilijkheidsgraad. Behalve controlevragen, bevatten de opdrachten ook vragen die leerlingen laten nadenken over verschillende historische perspectieven en over de betekenis van het slavernijverleden voor henzelf en voor anderen.

Leerlingen krijgen bij de opdrachten na het invullen van de vragen ook een modelantwoord te zien, behalve bij de vragen waarbij ze een antwoord moeten 'slepen' naar een antwoordvakje. Leerlingen kunnen hun antwoord niet meer wijzigen als ze het modelantwoord zien, behalve wanneer ze een nieuwe sessie zouden starten. Soms zijn er open vragen. Ook daarvan worden de antwoorden opgeslagen, maar er komt geen modelantwoord. Bij afronding van een thema (of door het maken van één van de keuzeopdrachten in de thema's *Aan de Afrikaanse kust* en *Slavenschip de Goude Put*) verdienen leerlingen het openingsobject. Verdienste objecten en antwoorden kunnen uitgeprint worden of via email verstuurd. Zo kan er in de klas verder over worden gediscussieerd.

3. Archieven en Literatuur

Archieven

- Nationaal Archief, Den Haag, *Kabinet des Konings, Kabinet der Koningin*, (1814) 1841-1897, nummer toegang 2.02.04, inventarisnummer 1383B]
- Nationaal Archief, Den Haag, *Tweede West-Indische Compagnie* (1624) 1674-1791 (1800), nummer toegang 1.05.01.02, inventarisnummers 922, 1140 en 1183.
- Nationaal Archief, Den Haag, Arbeid op contract: Chinese immigranten in Suriname, www.gahetna.nl (2012).
- Nationaal Archief, Den Haag, Suriname: manumissies, www.gahetna.nl (2012).

Primaire bronnen / Primary sources

- Blaauhuysen, H., *Byvoegsel, zynde een journal van capitein Hays Blaauhuysen beschreeven, beginnende den 13. september 1733 en geslooten den 4. april, Ao. 1734.* in: N.J. Camstrup, *Rampspoedige reys-beschryving ofte journal van het Ed. Oostindische compagnies schip Blydorp, ...* (1734), aldaar p. 65-78.
- Bosman, W., *Nauwkeurige beschryving van de Guinese Goud- Tand- en Slave-kust, nevens alle desselfs Landen, Koningryken, en Gemenebesten, ...* (Utrecht: Antony Schouten, 1704).
- Dapper, O., *Naukeurige beschryvinge der Afrikaensche gewesten van Egypten, Libien, Biledulgerid, Negroslant, Guinea, Ethiopiën, Abyssinie ...* dl. 1-2 (Amsterdam: Jacob van

Meurs, 1676).

- Equiano, O., *The interesting narrative of the life of Olaudah Equiano, or Gustavus Vassa, the African. Written by himself* (Londen 1789).

- [Prevost d'Exiles, A.F.], *Historische beschrijving der reizen of nieuwe en volkome verzameling van de aller-waardigste en zeldzaamste zee- en landtogten gedaan, ...* dl. 4 - 6 ('s-Gravenhage: Pieter de Hondt, 1748).

- Hoëvell, W.R. van, *Slaven en vrijen onder de Nederlandschen wet* (Zaltbommel: Noman, 1854).

Secundaire bronnen / Secondary sources

- Baart, W.J.H., *Cuentanan di Nanzi. Een onderzoek naar de oorsprong, betekenis en functie van de papiamentse spinverhalen* (Amsterdam: Rodopi, 1983).

- Balai, L., *Het slavenschip Leusden. Slavenschepen en de West-Indische Compagnie, 1720-1738*.

- Boos, C., *De slavernij. Mensenhandel van de koloniale tijd tot nu* (Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2012).

- Caretta, V., *Equiano, the African. Biopgraphy of a self-made man* (Londen: Penguin Books, 2005).

- Deandrea, Pietro, 'Trans(l)atlantic I-con: The many shapes of ananse in contemporary literatures', *Journal of Transatlantic Studies*, 2:1 (2004), 1-26.

- Desmond, Adrian en James Moore, *Darwin's sacred cause. Race, slavery and the quest for human origins* (Londen: Alan Lane, 2009).

- Dragenstein, F., *Alles voor de vrede. De brieven van Boston Band tussen 1757-1763* (Amsterdam/Den Haag: NiNsee/Amrit, 2009).

- Ebben, M., 'Den Haag: Mauritshuis. Een verloren Nederlandse kolonie in Brazilië, 1630 – 1654' in: Prak, M. (ed.) *Plaatsen van herinnering. Nederland in de zeventiende en achttiende eeuw* (Amsterdam: Bert Bakker / Prometheus, 2006) 214-226.

- Enthoven, V., "'That Abominable Nest of Pirates'": St. Eustatius and the North Americans, 1680–1780', *Early American Studies: An Interdisciplinary Journal*, 10:2 (2012), 239-301.

- Emmer, P.C., *De Nederlandse slavenhandel 1500 – 1800* (tweede editie; Amsterdam: De Arbeiderspers, 2003).

- Fatah-Black, K., 'A Swiss village in the Dutch tropics. The limitations of empire-centred approaches to the early modern Atlantic world', *BMGN- Low Countries Historical Review*, 128, nr. 1 (2013) 31-52.

- Grever, M., 'De antropologische wending op microniveau. Cultureel pluralisme en gemeenschappelijke geschiedenis' in: Maria Grever, Ido de Haan, Dienke Hondius en Susan Legêne (eds), *Grenzeloze gelijkheid. Historische vertogen over cultuurverschil* (Amsterdam: Bert Bakker, 2011) 272-288.

- Harms, R., *The Diligent. A voyage through the worlds of the slave trade* (New York: Basic Books, 2002).

- Heijer, H. den (inleiding en bezorging), *Naar de koning van Dahomey. Het journaal van de gezantschapsreis van Jacobus Elet naar het West-Afrikaanse koninkrijk Dahomey in 1733* (Zutphen: Walburg Pers, 2000). [Uitgave door de Linschoten-Vereeniging CV] .
- Hoekstra, H., 'Melodramatische politiek. De negerhut van oom Tom als inzet van gelijkheid en mededogen' in: Maria Grever, Ido de Haan, Dienke Hondius en Susan Legêne (eds), *Grenzeloze gelijkheid. Historische vertogen over cultuurverschil* (Amsterdam: Bert Bakker, 2011) 113-128.
- Janse, M., 'Representing distant victims. The emergence of an ethical movement in Dutch colonial politics, 1840-1880', *BMGN- Low Countries Historical Review*, 128, nr. 1 (2013) 53-80.
- Legêne, S., *Spiegelreflex. Culturele sporen van de koloniale ervaring* (Amsterdam: Bert Bakker, 2010).
- Mullin, M., *Africa in America. Slave acculturation and resistance in the American South and the British Caribbean, 1736-1831* (Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1992).
- Nimako, K. en Willemsen, G., *The Dutch Atlantic. Slavery, Abolition and Emancipation* (London: Pluto Books, 2011).
- Raben, R., 'A new Dutch imperial history? Perambulations in a prospective field', *BMGN- Low Countries Historical Review*, 128, nr. 1 (2013) 5-30.,
- Smeulders, V., *Slavernij in perspectief. Mondialisering en erfgoed in Suriname, Ghana, Zuid-Afrika en Curaçao* (proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam, 2012).
- Steekelenburg, E. van (ed.), *Elmina. Building on the past to create a better future* (Amsterdam, KIT Publishers, 2008).
- Stipriaan, A., Heilbron, W., Bijnaar, A. en Smeulders V., *Op zoek naar de stilte. Sporen van het slavernijverleden in Nederland* (Amsterdam: KITLV Uitgeverij, 2007).
- Wolf. E.C., *Europe and the people without history* (Los Angeles: University of California Press, 1982).

CD-ROM

Meermin Project Education Pack, Iziko Museums, South Africa.

4. Vragen en antwoorden

Forum	
Vragen	Antwoorden
<p>Vraag 1</p> <p>Vanaf 1855 vindt ook de Nederlandse regering dat slavernij verboden zou moeten worden. Maar er komt geen verbod. Volgens de meeste politici is het heel moeilijk om de slavernij af te schaffen.</p> <p>Hieronder staan vier van hun redeneringen en vier soorten problemen. Maak de juiste combinaties.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Slaven zijn het bezit van iemand. De regering mag toch niet zomaar besluiten om iemand zijn bezit af te pakken? 2. De slaaf haat arbeid. Hij is er sinds zijn jeugd met zweepslagen toe gedwongen. Vrijheid betekent voor hem: vrijheid om niet te werken. 3. Als de arbeiders op de plantages betaald moeten worden, zullen de bedrijven niet meer kunnen concurreren met andere plantages. 4. De slaveneigenaren moeten een vergoeding krijgen voor hun slaven. Dat zal Nederland 11 miljoen gulden kosten. Hoe moeten we dat gaan betalen? <ol style="list-style-type: none"> a. Het is een financieel probleem (een probleem over geld). b. Het is een juridisch probleem (een probleem over de rechten die iemand bezit). c. Het is een economisch probleem (een probleem met de economie). d. Het is een sociaal probleem (een probleem met hoe mensen samenleven). 	<p>Antwoord 1 (sleepvraag: niet zichtbaar voor leerlingen)</p> <p>1b Het parlement ruziede over de vraag wat belangrijker was: het recht op vrijheid of het recht op bezit. Beide rechten van burgers stonden in de grondwet van 1848.</p> <p>2d Velen dachten dat de zwarte bevolking zich zou gaan misdragen en zou weigeren te werken als de slavernij zou worden afgeschaft.</p> <p>3c Veel slaveneigenaren verwachtten dat ze failliet zouden gaan als de slavernij zou worden afgeschaft.</p> <p>4a Het afschaffen van de slavernij zou veel geld gaan kosten.</p>
<p>Vraag 2</p> <p>Kijk nog eens naar de argumenten van de parlementsleden. Welk probleem heeft te maken met vooroordelen van mensen in die tijd?</p>	<p>Antwoord 2</p> <p>In de 19e eeuw dachten velen dat zwarte mensen niet in staat waren om als vrije burgers te leven, omdat ze minderwaardig zouden zijn en niet christelijk genoeg. Dit heeft te maken met vooroordelen vanuit de blanke bevolking.</p>
<p>Vraag 3</p>	<p>Antwoord 3</p>

<p>Hoe vrij waren voormalige slaven eigenlijk na 1 juli 1863? Lees de artikelen uit de wet over de afschaffing van de slavernij. Kruis daarna aan welke vrijheden de vrijgemaakte slaven bezaten.</p> <p>Artikelen uit wet afschaffing slavernij 1863</p> <p>1. De slavernij in de kolonie Suriname [en op de Antillen] is opgeheven op 1 juli 1863. Een mens kan niet meer het bezit van iemand anders zijn.</p> <p>2. Vóór 1 juli 1863 tellen ambtenaren de slaven en geven hen een achternaam.</p> <p>3. De eigenaren van de slaven krijgen een vergoeding [van 300 gulden per slaaf].</p> <p>4. De vrijgemaakte slaven staan tussen 1 juli 1863 en 1 juli 1873 onder toezicht van de staat. Dit betekent dat iedereen tussen de 15 en 60 jaar is verplicht om te werken. De regering bepaalt hoeveel loon zij krijgen.</p> <p>5. De vrijgemaakte slaven kiezen zelf op welke plantage ze gaan werken.</p> <p>6. De vrijgemaakte slaven mogen niet zonder toestemming de plantage waar zij werken, verlaten.</p> <p>Kruis aan. Welke vrijheden hebben vrijgemaakte slaven?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Niemand mocht hen kopen of verkopen. ☐ Ze mochten zelf bepalen met wie ze trouwden. ☐ Ze mochten zelf bepalen wanneer ze op familiebezoek wilden gaan. ☐ Ze mochten zelf bepalen of ze werkten. ☐ Ze mochten zelf bepalen waar ze werkten. ☐ Ze mochten hun eigen naam bepalen. 	<p>Niemand mocht hen kopen of verkopen. Dat blijkt uit artikel 1.</p> <p>Ze mochten zelf bepalen met wie ze trouwden. Dat wordt niet verboden.</p> <p>Ze mochten voor een deel zelf bepalen waar ze werkten. Dat blijkt uit artikel 5. Maar ze mochten geen eigen bedrijf beginnen. Ze kozen niet zelf hun naam.</p>
<p>Vraag 4</p> <p>Als een slaaf fantaseerde over een leven als vrij man, kreeg hij vaak te horen:</p> <p><i>'Negre wani fri foe weri soesoë, a no sab'tak'na lektoroe a e go kist.'</i></p> <p>Het betekent: <i>slaven verlangen naar hun vrijheid om schoenen te kunnen dragen, maar ze weten niet dat ze er likdoorns van zullen krijgen.</i> Een likdoorn zit onder je voet en zorgt voor een nare, stekende pijn. Slaven waarschuwden elkaar dus dat vrijheid ook voor problemen of teleurstelling kan zorgen.</p> <p>Schrijf je eigen 'post' voor de website van meneer Van Hoëvell. Wat zou je vanuit onze tijd willen zeggen tegen één van de personages (je mag kiezen).</p>	<p>Antwoord 4</p> <p>... (eigen antwoord)</p>
<p>Monumenten en herdenken</p>	

<p>Vraag 1</p> <p>Wat vind je van deze monumenten?</p> <p>Sleep het monument:</p> <ul style="list-style-type: none"> * naar het groene vak als je het mooi vindt als herdenkingsmonument * naar het rode vak als je het niet mooi vindt als herdenkingsmonument * naar het oranje vak als je het niet begrijpt 	<p>... (eigen antwoord)</p>
<p>Vraag 2</p> <p>Welk monument heeft het meeste met jou te maken. Waarom is dat?</p>	<p>... (eigen antwoord)</p>
<p>Fort Elmina</p>	
<p>Vraag 1</p> <p>Wie was deze man en wat deed hij? Vul zijn CV in.</p>	<p>Antwoord 1</p> <p>Naam: Jan Pranger</p> <p>Woont in: Elmina</p> <p>Werkt voor: WIC</p> <p>Taken: bestuurt de forten aan de Goudkust, beschermt de handel van de WIC en regelt de handel</p> <p>Soort handelswaar: slaven, goud</p> <p>Bestemmingen: Suriname en Curaçao</p>
<p>Vraag 2</p> <p>De mensen hieronder zijn allemaal in Elmina geweest. Welke betekenis heeft het fort voor hen? Kijk goed en doe dan de opdracht.</p> <p>Uitspraken over het fort in Elmina</p> <p>a. We kijken met wroeging (spijt) terug op die donkere periode van menselijke relaties en we herdenken de slachtoffers van die onmenselijke handel.</p> <p>b. Nu weet ik pas echt wat mijn voorouders hebben meegemaakt.</p> <p>c. Het fort is voor mij nu vooral een bron van inkomsten.</p> <p>d. Ik heb Afrikaans bloed in me, en in het verhaal van mijn gezin bevinden zich de tragedies en de triomfen van het grotere verhaal van Afrika.</p>	<p>Antwoord 2</p> <p>Surinaamse toeristen: b</p> <p>Inwoners Elmina: c</p> <p>President Obama: d</p> <p>Willem (& Maxima): a</p>
<p>Vraag 3</p>	<p>Antwoord 3</p>

Als jij een reis zou maken naar Ghana, zou jij dan fort Elmina bezoeken. Waarom wel/niet?	... (eigen antwoord)
Aan de Afrikaanse kust: Benin	
<p>Vraag 1: Geef bij de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.</p> <p>1. De stad Benin lag aan de kust van Afrika.</p> <p>2. De koning van Benin handelde alleen met kooplieden uit de Nederlandse Republiek.</p> <p>3. Een koning van Benin zorgde ervoor dat iedereen alleen aan hem ging denken in plaats van aan zijn voorganger.</p>	<p>Antwoord 1:</p> <p>Dat is onjuist, handelaren moesten [bijna 100 kilometer] de rivier opvaren om bij de stad te komen</p> <p>Dat is onjuist, ook andere Europese landen handelden er.</p> <p>Dat is onjuist, want het beeld is juist gemaakt om voorouders ofwel eerdere koningen te gedenken</p>
<p>Vraag 2</p> <p>Uit alles wat de Nederlandse schrijver Olfert Dapper in de 17e eeuw opschrijft over Benin, kun je ook veel te weten komen over hem zelf. Geef bij de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.</p> <p>1. De schrijver (Olfert Dapper) woont in de provincie Holland van de Nederlandse Republiek.</p> <p>2. De schrijver gelooft in het christelijke huwelijk van één man en één vrouw.</p> <p>3. De schrijver vindt de stad Benin niet zo bijzonder vergeleken bij steden in de Nederlandse Republiek.</p> <p>4. De schrijver vindt het kopen van mensen heel gewoon.</p>	<p>Antwoord 2</p> <p>Antwoord: dat is juist, want hij vergelijkt het paleis in Benin met steden in Holland. Dapper woonde in Amsterdam.</p> <p>Antwoord: dat is juist, want daarom is hij zo negatief over de gewoonte van rijkere mannen in Benin om meerdere vrouwen te huwen en/of bijvrouwen te hebben.</p> <p>Antwoord: dat is onjuist, want hij vergelijkt het paleis vol bewondering met Haarlem en de beurs in Amsterdam.</p> <p>Antwoord: dat is juist: slavernij werd in die tijd als een gewoon verschijnsel gezien, zowel door Europeanen als door koningen in Afrika.</p>
<p>Vraag 3:</p> <p>Sleep de objecten naar de juiste plaats.</p> <p>Gemaakt in Europa. Gemaakt in Benin. Bevindt zich nu in Europa. Bevindt zich nu in Benin.</p>	<p>Antwoord 3</p> <p>Beeld en koperen soldaat gemaakt in Benin. Alles bevindt zich nu in Nederland [van de boeken/kaarten zijn er meerdere exemplaren, verspreid over vele locaties]</p>
<u>Vraag 4:</u>	Antwoord 4

Wat is je het meest opgevallen in dit onderdeel? Waarom?	... (eigen antwoord)
Aan de Afrikaanse kust: Owo	
Maak een reconstructie van de geschiedenis van dit beeldje. We starten op de plaats waar het nu staat en gaan in drie stappen terug in de tijd. Vul bij elke stap (dus vier keer) in wanneer het beeldje waar was en wat men toen dacht dat het voorstelde. Je kunt een vraagteken gebruiken als er gegevens ontbreken.	

Leiden	Leiden	Groningen			Zee	Benin	Owo-volk
Rijksmuseum Volkenkunde (vitrine)	Rijksmuseum Volkenkunde (depot)	bakker	?	WIC	?	?	hof van koning
oud orakel-beeldje	nieuw beeldje	?	?	souvenir / beeldje van oude Egyptische godin Isis	?	?	orakelschaal
2000	1900	1800	1700	1600			
				Slavenhandel Nederland / Nederlandse Republiek			
				Slavernij in kolonies Nederland / Nederlandse Republiek			
Koninkrijk der Nederlanden				Nederlandse Republiek			

Aan de Afrikaanse kust: Whida	
Vraag 1	Antwoord 1
Geef bij de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.	
1. Doordat Europeanen elkaars boeken en verslagen lazen kregen zij een steeds beter beeld van de kust van Afrika.	Juist: de zeevarende landen in Europa probeerden de kusten van alle werelddelen zo goed mogelijk in kaart te brengen en gebruikten elkaars resultaten. De kaart van Whida is van een Franse cartograaf, maar in het Nederlands vertaald.
2. Europeanen bouwden tenten bij het strand om het vervoer naar de schepen te regelen.	Juist: ze bouwden niet alleen forten, maar stelden ook vaak tenten op. Van daaruit regelden ze dat lokale roeiers de slaven in smalle kano's naar de schepen brachten. De roeiers uit Whida konden beter manoeuvreren dan de Europeanen in de gevaarlijke branding, waarachter ook haaien op de loer lagen.
3. In Whida konden Europeanen mensen kopen die nog nooit de zee hadden gezien.	Juist: mensen die als slaaf werden verkocht kwamen lang niet altijd uit de kuststreek. Er was een levendige handel in mensen vanuit de binnenlanden van Afrika naar de kust [b.v. door de 'Maleiers']. Vaak verkochten koningen uit Afrika dus niet hun eigen

<p>4. Het vereren van slangen ging voor de inwoners van Whida goed samen met het handelen in slaven.</p> <p>5. Europeanen trokken zich weinig aan van de koning van Whida.</p>	<p>inwoners, maar wel mensen die van ver uit het binnenland waren aangevoerd of mensen van naburige volken (dichter bij de kust) die krijgsgevangen waren gemaakt tijdens oorlogen</p> <p>Juist: de verering van de Grote Slang in Whida speelde een rol bij het bezegelen van handelsovereenkomsten, zoals de verkoop van slaven.</p> <p>Onjuist: Europeanen waren van de koning afhankelijk voor de aanvoer van slaven. Daarom hadden ze kantoren bij zijn paleis in Savi en waren ze aanwezig bij zijn kroning. Dat deden ze uit naam van een bedrijf met een monopolie (exclusieve recht) op het handelen in slaven. In de Nederlandse Republiek had de West Indische Compagnie lange tijd een monopolie.</p> <p>OF</p> <p>Juist: Er waren ook kapiteins die in hun eentje probeerden mensen te kopen zonder dat Europese en Afrikaanse machthebbers dat wisten. Zij deden dat vaak 's nachts op afgelegen plekken aan de kust. De schepen van dit soort privé-handelaren werden 'Lorredraaiers' genoemd. Iemand 'een lor draaien' wilde zeggen: iemand bedriegen.</p>
<p>Vraag 2:</p> <p>Wat is je het meest opgevallen in dit onderdeel? Waarom?</p>	<p>Antwoord 1</p> <p>... (eigen antwoord)</p>
<p>VOC-station Kaap de Goede Hoop</p>	
<p>Vraag 1</p> <p>Je krijgt nu een stelling. Kies één antwoord. In het antwoordvak op de volgende pagina leg je je keuze uit.</p> <p>Stelling:</p> <p>Slavenhandel over de Indische Oceaan verdient net zoveel aandacht tijdens slavernij herdenkingen in Nederland als slavenhandel over de Atlantische oceaan.</p> <p>☐ Nee, als we de trans-Atlantische slavenhandel herdenken dan hoort het vervoer van slaven uit de Indische oceaan daar niet bij (ook al lag Kaap de Goede Hoop aan de Atlantische oceaan).</p> <p>☐ Nee, want bij de trans-Atlantische slavenhandel gaat het om meer dan 10 miljoen mensen en bij Kaap de Goede Hoop om veel minder.</p>	<p>Antwoord 1</p> <p>... (eigen antwoord)</p>

<p>0 Ja, want voor de mensen die tot slaaf werden gemaakt was het even erg.</p> <p>0 Ja, want de VOC gebruikte ook slaven</p> <p>0 Iets anders</p>	
<p>Vraag 2 Leg je antwoord uit.</p>	<p>Antwoord 2 ... (eigen antwoord)</p>
<p>Slavenschip de <i>Goude Put</i>: Aan dek [A]</p>	
<p>Slaven komen aan dek en moeten dansen. Ze worden goed bewaakt. Bedenk wat sommige personages zouden denken of zeggen.</p>	<p>Antwoord ...(eigen antwoord)</p>
<p>Slavenschip de <i>Goude Put</i>: Slavenmarkt St. Eustatius [B]</p>	
<p>Onderzoek waar de slaven uit de <i>Goude Put</i> [eerste reis] naar toe gingen na hun verkoop.</p> <p>1. 64 slaven werden gekocht door kopers uit St. Eustatius zelf. Waar zijn de andere slaven van deze reis terecht gekomen? Tel het aantal op en sleep naar de juiste plaats [niet van alle kopers is hun woonplaats bekend]</p> <p>2. Hoe groot zijn het kleinste kind en het grootste kind aan boord?</p> <p>3. Hoe oud zullen de kinderen aan boord van de <i>Goude Put</i> geweest zijn? Bedenk dat kinderen in de 18e eeuw niet zo snel groeiden [en dus niet zo groot werden] als kinderen nu.</p> <p>4. Vinden de kopers het wel of niet belangrijk dat slaven die familie van elkaar waren bij elkaar bleven? Leg je antwoord uit.</p> <p>5. Deze bron is afkomstig van slavenhandelaren. Op wat voor vragen kan zo'n bron geen antwoord geven?</p>	<p>Antwoord</p> <p>eilanden Nederlandse Republiek: Saba, St. Maarten en Curaçao: 75 + 1 zuigeling Franse eilanden: Martinique, Guadeloupe, St. Bartholomeus: 109 Engelse eilanden: Nevis: 6 Engelse kolonies in Noord-Amerika [New York, Connecticut, North Carolina]: 39 kust van Zuid-Amerika: Guiana / Suriname: 0 Onbekend: 135</p> <p>3 voet [$\pm$ 84 cm] en 4 voet, 8 duim [$\pm$ 132 cm].</p> <p>Vermoedelijk tussen 4 en 12 jaar</p> <p>Nee, dat vonden ze niet belangrijk want dan zouden ze dat noteren in hun administratie / nee, uit de administratie blijkt dat een koper soms wel kinderen koopt, maar geen volwassenen [al kan dat ook betekenen dat de kinderen zonder familie waren]. Of: soms, want de bron laat zien dat hele kleine kinderen wel met een moeder/begeleidster verkocht werden.</p> <p>Bijvoorbeeld vragen over hoe de mensen die als slaaf verkocht werden zich voelden / waar ze in geloofden etc.</p>

<p>6. Wat is het belangrijkste dat je hebt geleerd over de driehoekshandel?</p>	<p>... (eigen antwoord)</p>
<p>Slave ship <i>Goude Put</i>: Eye witnesses [C]</p>	
<p>Onderzoek twee verhalen over een slavenreis van Afrika naar Amerika, één door een ex-slaaf en één door een VOC-kapitein. We gaan de verhalen van Blauwhuisen en Equiano vergelijken.</p> <p>1. Wat vinden ze belangrijk om te vertellen? Leg dit eerst uit voor Blauwhuisen en dan voor Equiano.</p> <p>2. Hoe beschrijft Blauwhuisen de slaven en hoe beschrijft Equiano de scheepsbemanning?</p> <p>3. Als we de verschillen tussen de antwoorden bij 1. en 2. willen verklaren moeten we kijken naar wie de schrijvers precies waren en in welke historische situatie zij schreven.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noem drie dingen die belangrijk zijn bij de persoon Blauwhuisen. - Noem drie dingen die belangrijk zijn bij de persoon Equiano. 	<p>Antwoord</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Blauwhuisen</i> heeft alleen aandacht voor wat er bovendien gebeurt met de bemanning en met het schip zelf [route]. Hij vermeldt de slaven pas wanneer ze in opstand komen of wanneer ze verkocht moeten worden. - <i>Equiano</i> beschrijft al zijn emoties als slaaf en doet in detail verslag van hoe de situatie in de slavenruimten is. - <i>Blauwhuisen</i>: hij beschrijft de slaven als vijandig en opstandig. Hij maakt een onderscheid tussen 'Hollanders'/'Fransen' en 'slaven'. - <i>Equiano</i>: hij beschrijft de bemanning als geesten, die lelijk zijn [met lang haar] en een onbekende taal spreken. Hij maakt onderscheid tussen 'witte' en 'zwarte' mensen. - <i>Blauwhuisen</i> neemt dingen waar die hij [1] <u>als kapitein</u> belangrijk vindt, zoals technische gegevens over de positie van het schip; [2] <u>als bewoner van de Nederlandse republiek/als inwoner van een Europees land</u> deelt hij de opvattingen die in die tijd [eerste helft 18e eeuw] gebruikelijk waren ten aanzien van slaven uit Afrika. De redenering was dat de meeste mensen al door Afrikaanse koningen/handelaren tot slaaf waren gemaakt en dat Europese landen de slaven slechts vervoerden naar een ander gebied. In dit bijzondere geval is de houding van Blauwhuisen ook beïnvloed doordat hij zich [3] <u>slachtoffer</u> voelt van de zwarte bevolking aan de kust van 'Senegal'. De slaven uit het schip <i>De la Durance</i> komen uit het gebied van de koning van <i>Amel</i> en Blauwhuisen ziet hen als 'vijanden'. - <i>Equiano</i> is zelf [1] <u>slaaf</u> geweest en beschrijft de overtocht als een lijdensverhaal van slaven; Equiano [2] <u>schrijft meer dan 50 jaar later</u> dan Blauwhuisen, in een tijd waarin er veel over de gelijke rechten van de mens wordt gesproken; Equiano is op het moment dat hij schrijft [rond 1789] [3] zelfs <u>abolitionist</u> geworden. Hij benadrukt het leed van de slaven om de mensen in Europa ervan te overtuigen dat de slavenhandel moet

<p>4. Noem voor elke bron een reden waarom de auteur het verhaal wellicht niet helemaal naar waarheid heeft verteld.</p> <p>5. Wat heb je geleerd over het gebruiken van historische bronnen geschreven door ooggetuigen?</p>	<p>worden afgeschaft. [De meeste mensen in Europa waren nooit in Afrika of Amerika geweest en hadden geen voorstelling van de manier waarop slaven werden vervoerd.]</p> <p>- <i>Blauwhuisen</i> vertelt zijn verhaal misschien om er geld mee te verdienen; er was een publiek dat graag over avonturen las in die tijd en mogelijk heeft hij hier en daar wat gedramatiseerd om de verkoop te verhogen.</p> <p>- <i>Equiano</i> vertelt zijn verhaal om er een politiek doel mee te bereiken. Historici zijn het er niet over eens of Equiano wel echt in Afrika is geboren [en of hij de Afrikaanse koninkrijken niet al te positief voorstelt]. Zijn beschrijving van de overtocht komt wel goed overeen met wat we weten uit andere bronnen.</p> <p>(... eigen antwoord)</p>
<p>Op een plantage</p>	
<p>Vraag 1</p> <p>Welke drie producten worden door slaven geoogst op de plantage <i>Cornelis Vriendschap</i>? Kies uit: Koffie, suiker, tabak, cacao, bananen en sinaasappels.</p>	<p>Antwoord 1:</p> <p>koffie, cacao en bananen</p>
<p>Vraag 2</p> <p>Wat voor werk moesten slaven doen voor hun meesters?</p>	<p>Antwoord 2 (alle antwoorden zijn goed): oogsten, in de tuin werken, roeien/vervoer, de was doen, het huishouden, vee verzorgen, kanaal graven, de meester dienen</p>
<p>Vraag 3</p> <p>Je hebt allerlei overblijfselen uit de tijd van de slavernij gezien. Je ziet er hier vijf. Bij wie horen die eigenlijk het meest?</p> <p>1: de eigenaars van de plantage 2: de mensen die als slaaf werkten 3. anderen</p>	<p>Antwoord 3: Het hangt er vanaf waar je naar kijkt.</p> <p><i>glas</i>: [1] is van een plantage-eigenaar geweest. <i>drum</i>: [2] het verwijst naar de muziek van mensen die slaaf waren en hun herkomst van Afrikaanse volken; [3] gemaakt voor een zoon van een plantage-eigenaar.</p> <p><i>Anansi</i>: : [1] de verhalen gaan soms over blanken en hun overheersing. Met de Tijger of de Koning wordt dan eigenlijk de plantage-eigenaar bedoeld of andere blanken; [2] Anansi-verhalen komen oorspronkelijk uit West-Afrika en werden doorverteld door de zwarte bevolking in het hele Caraïbische gebied; [3] de verhalen worden nog steeds verteld door heel veel mensen, in steeds nieuwe varianten.</p> <p><i>brandmerk</i>: [1] was voor een plantage-eigenaar iets positiefs, bedoeld om mensen als zijn bezit te herkennen; [2] voor de slaven en hun nakomelingen herinnert zo'n object vaak een herinnering aan de</p>

	<p>pijn en de onmacht van slavernij.</p> <p><i>het diorama van plantage Zeezicht</i> [openingsobject]: [1] het is een uitbeelding van een plantage zoals een plantage-eigenaar dat graag zag; [3] het is gemaakt door een vrije creoolse kunstenaar.</p>
<p>Vraag 4 Welk voorwerp van de plantage maakt het meeste indruk op je?</p> <p>Leg uit waarom je dit gekozen hebt.</p>	<p>Antwoord 4 ... (eigen antwoord)</p>
Marrons in de bossen	
<p>Vraag 1: Wat zullen redenen geweest zijn voor marrons om bij elkaar te wonen? Er zijn meerdere goede antwoorden mogelijk:</p> <p>a. ze waren familie b. ze kwamen van dezelfde plantage c. ze hadden hetzelfde werk gedaan op de plantage d. zij zelf of hun voorouders waren van hetzelfde volk in West Afrika e. ze hadden dezelfde plantage-eigenaar gehad</p>	<p>Antwoord 1 a, b, d, en e.</p>
<p>Vraag 2 Waarom wilden de marrons een bloedritueel uitvoeren? Kies het beste antwoord.</p> <p>a. anders was het vredesverdrag niet geldig voor hen b. omdat ze geen christenen waren c. dat deden ze altijd bij belangrijke gebeurtenissen d. ze wilden zien of de Nederlanders ook rood bloed hadden</p>	<p>Antwoord 2: a.</p>
<p>Vraag 3 Hoe woonden de Aukaner marrons?</p> <p>a. in aparte hutten met telkens een kilometer afstand b. in drie dorpen c. in één stadje verscholen in de jungle d. in verschillende dorpjes</p>	<p>Antwoord 3 d.</p>
<p>Vraag 4 Wat kun je afleiden uit het vredesverdrag van 1760. Kies het beste antwoord.</p> <p>a. de marrons zijn bondgenoten geworden van de Nederlanders b. door het vredesverdrag hebben de marrons een onafhankelijke staat gevormd c. de marrons zijn vrije burgers geworden in de</p>	<p>Antwoord 4 c.</p>

<p>kolonie Suriname d. de marrons hebben dezelfde rechten en plichten gekregen als de andere burgers in de kolonie Suriname</p>	
<p>Vraag 5 Leg uit wat '10 oktober 1760' betekent voor marrons die nu in Suriname en in Nederland leven.</p>	<p>Antwoord 5: In Suriname is 10 oktober een nationale feestdag, in Nederland niet. Voor de marrons verwijst de dag naar de strijd om vrijheid en de wens om gerespecteerd te worden. Het beginpunt in deze geschiedenis ligt bij het verdrag van 1760.</p>